

УДК 331.101

О. Р. Яценко, студ.;

С. А. Заболотний

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕГРАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ВІРОГІДНОСТІ БАНКРУТСТВА

Проаналізовано фінансовий стан підприємства на основі інтегральних показників вірогідності банкрутства. Визначено основні заходи щодо уникнення настання кризового стану.

Вступ

Актуальність обраної теми дослідження визначається тим, що в практиці діяльності українських підприємств інтегральні показники оцінки вірогідності банкрутства у складі методології експрес-діагностики кризового фінансового стану підприємства використовуються недостатньо.

Результати досліджень

Для розгляду питання антикризового фінансового управління в якості прикладу проаналізовано фінансовий стан підприємства ТОВ Фірма «Муссон», м. Вінниця. Для цього потрібно провести експрес-діагностику фінансового стану підприємства за чотири роки та визначити можливість використання тієї чи іншої моделі діагностики банкрутства для цього підприємства, визначити зміну Z -показника [1, 2], зазначити заходи з антикризового фінансового управління підприємством, оцінити платоспроможність підприємства за чотири роки, його структуру балансу та зробити прогноз щодо здатності підприємства до нейтралізації загрози банкрутства в короткостроковому періоді.

Експрес-діагностика кризового фінансового стану — банкрутства характеризує систему регулярної оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, що здійснюється на базі його фінансового обліку за стандартними алгоритмами аналізу [3]. Основною метою експрес-діагностики банкрутства є раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства і попередня оцінка масштабів кризового його стану.

Інтегральний показник вірогідності банкрутства, так званий « Z -показник», розраховується на підставі балансу підприємства і звіту про фінансові результати, а також ринкову вартість звичайних і привілейованих акцій. Враховуючи, що рівень розвитку сировинного ринку в Україні не дозволяє визначати ринкову вартість акцій, в наших умовах пропонується цей показник замінювати розміром статутного і додаткового капіталу ТОВ Фірма «Муссон».

Z -показник Альтмана розраховується за виразом [4]

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5, \quad (1)$$

де X_1 — відношення оборотних активів до суми всіх активів підприємства; X_2 — відношення резервів нерозподіленого прибутку до суми всіх активів підприємства; X_3 — рівень прибутковості активів (відношення валового прибутку/збитку до суми всіх активів підприємства); X_4 — коефіцієнт співвідношення власного і позикового капіталу; X_5 — оборотність активів (відношення чистої виручки від реалізації до суми всіх активів підприємства).

Z -показник Альтмана, що розрахований за виразом (1) для досліджуваного періоду (2006—2009 роки), становить, відповідно:

$$Z_{2006} = 3,44; Z_{2007} = 3,48; Z_{2008} = 3,58; Z_{2009} = 3,34.$$

Через те, що для всіх років Z -показник Альтмана $> 3,00$, вірогідність банкрутства ТОВ Фірма «Муссон» дуже низька.

Z -показник за моделлю Спрінгейта розраховується з виразу [4]

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2)$$

де A — відношення оборотних активів до загальної вартості активів; B — відношення прибутку від сплати податків до загальної вартості активів; C — відношення прибутку до сплати податків до короткострокових зобов'язань; D — відношення чистого доходу від реалізації до загальної вартості активів.

Z -показник за моделлю Спрінгейта, що розрахований за виразом (2) для досліджуваного періоду (2006—2009 роки), становить, відповідно:

$$Z_{2006} = 1,435; Z_{2007} = 1,222; Z_{2008} = 1,25; Z_{2009} = 0,921.$$

В цьому випадку за моделлю Спрінгейта Z для досліджуваних років більше 0,862, тобто ТОВ Фірма «Муссон» не є потенційним банкрутом.

Z -показник за моделлю Лису розраховується за виразом [4]

$$Z_E = 0,063x_1 + 0,092x_2 + 0,057x_3 + 0,001x_4, \quad (3)$$

де x_1 — відношення оборотних активів до суми активів; x_2 — відношення прибутку від операційної діяльності до суми активів; x_3 — відношення нерозподіленого прибутку до суми активів; x_4 — відношення власного капіталу до позикового капіталу.

Z -показник за моделлю Лису, що розрахований за виразом (3) для досліджуваного періоду (2006—2009 роки), становить, відповідно:

$$Z_{2006} = 0,046; Z_{2007} = 0,048; Z_{2008} = 0,05; Z_{2009} = 0,047.$$

Показник підприємства Z_E для всіх років $> 0,037$, тож ТОВ Фірма «Муссон» не є банкрутом.

Згідно з моделлю Таффлера показник Z_T визначається з виразу [4]:

$$Z_T = 0,03x_1 + 0,13x_2 + 0,18x_3 + 0,16x_4. \quad (4)$$

Z -показник за моделлю Таффлера, що розрахований за виразом (4) для досліджуваного періоду (2006—2009 роки), становить, відповідно:

$$Z_{2006} = 0,335; Z_{2007} = 0,36; Z_{2008} = 0,366; Z_{2009} = 0,345.$$

Так як для всіх років показник $Z_T > 0,3$, то підприємство ТОВ Фірма «Муссон» має хороші довгострокові перспективи.

Отже для досліджуваного підприємства діагностику банкрутства можна проводити по кожній з вищенаведених моделей Z -показника.

Загальну оцінку здатності підприємства до нейтралізації загрози банкрутства в короткостроковому періоді дозволяє отримати прогнозований в динаміці коефіцієнт можливої нейтралізації точної загрози банкрутства, який розраховується за формулою [3]

$$KH_{y6} = \frac{ЧДП}{ФО}, \quad (5)$$

де KH_{y6} — коефіцієнт можливої нейтралізації загрози банкрутства в короткостроковому періоді; ЧДП — очікувана сума чистого грошового потоку; ФО — середня сума фінансових зобов'язань.

Остаточне визначення масштабів кризового фінансового стану ТОВ Фірма «Муссон» повинно включати аналітичні і прогнозні результати фундаментальної діагностики банкрутства і визначати можливі напрями відновлення його фінансової рівноваги.

Через те, що у підприємства імовірність банкрутства низька, але можлива (згідно з експрес-діагностикою), у нього може бути легка фінансова криза. Спосіб реагування — нормалізація поточної фінансової діяльності.

Для відновлення платоспроможності підприємства ТОВ Фірма «Муссон» необхідними заходами щодо антикризового фінансового управління (фінансовому оздоровленню) є заходи, пов'язані з повним використанням внутрішніх механізмів фінансової стабілізації.

Оперативний механізм фінансової стабілізації є системою заходів, спрямованою, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства в короткостроковому періоді, а з іншого боку, на збільшення суми грошових активів, що забезпечують термінове погашення цих зобов'язань. Принцип «відсікання зайвого», що лежить в основі цього механізму, визначає необхідність скорочення розмірів як поточних потреб, так і окремих видів активів (з метою їхньої термінової конверсії в грошову форму).

Мету розглянутого оперативного етапу фінансової стабілізації можна буде вважати досягнутою, якщо буде усунута поточна неплатоспроможність підприємства, тобто обсяг надходження

коштів перевищить обсяг невідкладних фінансових зобов'язань у короткостроковому періоді й значення коефіцієнта абсолютної платоспроможності перевищить одиницю. У результаті загрози банкрутства підприємства ТОВ Фірма «Муссон» в 2009 році можна буде вважати відстроченою, але не ліквідованою повністю.

Висновки

Аналіз підсумків фінансового стану підприємства ТОВ Фірма «Муссон» за останні роки діяльності виявив, що діагностику його банкрутства можна проводити за будь-якою із наведених моделей Z-показника, за виразами (1—4), відповідно.

Через те, що коефіцієнт поточної ліквідності має значення менше 2, загальна забезпеченість ТОВ Фірма «Муссон» оборотними коштами для ведення господарської діяльності і своєчасного погашення термінових зобов'язань має негативне значення.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами за період останніх трьох років має значення більше 0,1, тобто наявність власних оборотних коштів, необхідних для забезпечення фінансової стійкості ТОВ Фірма «Муссон», має позитивний характер.

Керівництву підприємства ТОВ Фірма «Муссон» можна рекомендувати: здійснювати постійний контроль (моніторинг) за фінансовим станом підприємства, проводити поточні (оперативні) заходи щодо поліпшення господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василичев Д. В. Антикризове фінансове управління / Д. В. Василичев. — Запоріжжя : ЗДІА, 2006. — 42 с.
2. Иванова Г. П. Антикризисное управление: от банкротства к финансовому оздоровлению / Г. П. Иванова. — М. : Закон и право, 1995. — 246 с.
3. Василенко В. О. Антикризове управління / В. О. Василенко. — Київ : ЦУЛ, 2004. — 504 с.
4. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством / Л. О. Лігоненко, М. В. Тарасюк, О. О. Хіленко. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005 — 377 с.

Рекомендована кафедрою економіки промисловості та організації виробництва

Стаття надійшла до редакції 14.09.10

Рекомендована до друку 27.09.10

Заболотний Сергій Антонович — асистент кафедри технології підвищення зносостійкості.

Вінницький національний технічний університет; Вінниця;

Яценко Оксана Романівна — студентка.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Вінниця